

HUMANISTEN

HUMANISTERNAS MEDLEMSTIDNING

ÅRGÅNG 19 JUNI 2018 NR 2

UR INNEHÅLLET:

Nya ordföranden Anna Bergström: "Våra frågor är brännheta"

Ny kampanj:
En skola för olika

Vad får man egentligen
göra mot sina barn?

Livsåskådningsneutralt
stöd nu!

Hedersdebatten
fortsätter

Missa inte kalendariet på vår hemsida. Där finns alla arrangemang både på riksnivå och i de lokala avdelningarnas program.

INNEHÅLL

Redaktören

Lars Åberg4

Intervju med Anna Bergström, ny ordförande:

Våra frågor är brännheta

Lars Åberg.....5

Intervju med Birgitta Wallin, ny i styrelsen:

Jag vill utveckla ceremoniverksamheten.....8

En skola för olika

Ulf Gustafsson.....9

Vad får man egentligen göra mot sina barn?

Patrik Lindenfors.....11

Livsåskådningneutralt stöd nu!

Bengt Weterberg.....13

Joel Halldorfs fromma önskan om religionens återkomst

Lars Höglund16

Viktigt med dialog med dem som inte tycker likadant

Anna Bergström.....19

DEBATT:

Vi är komplexa och därmed oförutsägbara

Mats Wager.....20

DEBATT:

Heder är en illusion och förtrycket får inte normaliseras

Shilan Hasan..21

DEBATT:

Inget hedervärd i hedersvåld

Svante Nevéus.....23

DEBATT:

Vi lever i en skuldkultur, inte i en skamkultur

Lars Graf24

DEBATT:

Gud - en otidsenlig figur

Erik Grönros.....26

DEBATT:

Stöd de sekulära flyktingarna!

Ingvar Åhman-Eklund.....27

Satanisterna: "Vi hyllar den eviga rebellen"

Patrik Lindenfors.....28

Från lokalavdelningarna:

Humanisterna Väst.....29

Humanisterna Östergötland.....30

Humanisterna Gotland.....30

Humanisterna Stockholm31

SEKULÄR HUMANISM: LIVSÅSKÅDNING SOM BYGGER PÅ FÖRNUFT, VETENSKAP OCH MEDMÄNSKLIGHET

HUMANISTEN

Medlemstidning för Humanisterna.

Utkommer med 4 nummer per år.

ISS 2000-178

Redaktör

Lars Åberg

Medarbetare i detta nummer

Ulf Gustafsson

Patrik Lindenfors

Bengt Westerberg

Lars Höglund

Anna Bergström

Mats Wager

Shilan Hasan

Svante Nevéus

Lars Graf

Erik Grönros

Ingvar Åhman-Eklund

Grafisk form

Uno von Corswant

Ansvarig utgivare

Patrik Lindenfors

patrik.lindenfors@humanisterna.se

Tryckeri

Ale Tryckteam, Bohus

Skriv i Humanisten

Skicka ditt manus till:

lars.berg@humanisterna.se

Vi kan tyvärr inte betala något honorar för publicerade texter och bilder och vi ansvarar inte heller för insänt, ej beställt material. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet.

Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg.

**Manusstopp nr 3, 2018:
3 september**

Lars Åberg

lars.berg@humanisterna.se

REDAKTÖREN:

Jag har kommit på att jag är bokstavsotrogen.

Det är ingenting som gör livet lättare, snarare tvärtom. Men att vara otrogen mot bokstäverna skänker också en känsla av frihet eftersom man inte alltid behöver lyda dem utanför tvärtom kan kasta om dem och sätta ihop dem efter eget huvud.

Länge har jag känt misstro mot dem som lutar sig mot stentavlor och viftar med inbundna tessimlingar. Konformism är som värst när den omfattar åsiktsbildningen. Moraliska eller ideologiska regelverk som kräver underkastelse och absolut åtlydnad förtjänar alla tvivel de kan mötas med. Det är de bokstavstroga som bör ifrågasättas, inte de otroga.

Det finns en annan sida av bokstavsotroheten och det är att skepsisen mot det entydiga och dogmatiska gör en uppmärksam på hur språket kan misshandlas eller missbrukas. Det har till exempel betydelse för en text om det står "de" eller "dem" i den. Somliga tycker att den sortens påpekanden gränsar till språkfascism. Jag menar att det är det språkliga regelverket som i nästa led gör oss fria att leka med bokstäverna. Under Somalias korta demokratiska period bidrog de nationella radiosändningarna till att en rikssomaliska etablerades, som möjliggjorde dialog mellan olika landsändar. När landet imploderade, och klanerna föll varandra i strupen, dog även det gemensamma språket.

Men värre än grammatiska felaktigheter, eller åtminstone lika illa, är urholkningen av olika ord och begrepp. När vi inte längre kan vara överens om vad ett uttryck betyder får vi naturligtvis svårare att prata med varandra.

I en samhällsdebatt där politiker byter fot över natten, och sedan en gång till eftermiddagen därpå, sprids en allmän osäkerhet om vad bokstäverna egentligen står för. Vem är då egentligen populist och vem är opportunist?

Ta bara något så oskyldigt som mänskliga rättigheter, en ordkombination som enbart har positiva konnotationer. Men vad betyder den när länder som Saudiarabien och Kina kan ta plats i FN:s råd för mänskliga rättigheter? Och varför är vi i Sverige så snara att okritiskt anamma olika rättighetskonventioner, från FN eller EU, som formulerats i kretsar som är mer moraliskt och religiöst konservativa än vårt globalt sett fullständigt avvikande land? Varför utgår vi från att det blir en förbättring om FN:s barnkonvention införlivas med svensk lag, som ju redan på ett fördelaktigt sätt skiljer sig från de flesta andras när det gäller barns rättigheter?

Många har nog missat att barnkonventionen ger föräldrar eller andra vårdnadshavare förstärkt rätt att föra över sin trosuppfattning på barnen.

Det talas i dessa dagar mycket om behovet av att vara källkritisk. Jag slår gärna också ett slag för de bokstavsotroga; det är sällan fel att titta närmare på bokstäverna och det de vill säga – eller dölja.

Intervju med Humanisternas nya ordförande Anna Bergström:

”Våra frågor är brännheta”

Av LARS ÅBERG

Anna Bergström heter Humanisternas nya ordförande, vald vid förbundskongressen i Stockholm i april. Hon har gedigen naturvetenskaplig bakgrund, har disputerat i medicin och är forskare i global hälsa på Uppsala Universitet samtidigt som hon arbetar för Stockholms läns landsting (Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin) med att få medicinsk evidens att nå ut till praktikerna inom hälso- och sjukvården. Ett tredje ben har hon hos Högskolan Dalarna.

Men Anna Bergströms historia är brokigare än så. Hon är född i Moçambique där hennes föräldrar var biståndsarbetare under det då pågående inbördeskriget; hennes pappa var läkare och hennes mamma sjuksköterska. Senare har hon bott och arbetat i flera andra länder, bland annat Uganda och Vietnam. Att global hälsa skulle bli hennes ämne kändes ganska givet.

Mitt hjärta har nog hela tiden befunnit sig på flera olika platser, säger hon.

Hur kom humanismen in i bilden?

Jag försökte be ganska mycket när jag var liten. Jag hade en idé om att Gud var en svart kvinna som satt på en flygande matta. Jag gjorde en teckning av henne och visade för min lågstadielärare, som informerade mig om att Gud inte såg ut på det viset.

Mina föräldrar jobbade inte med skygglappar. Jag fick till exempel träffa våldtagna småflickor i Nepal. Verkligheten var brutalt närvarande när jag var liten. Mina föräldrar var inte troende, men för ett barn i småskolan hade det varit härligt om det hade funnits en rimlig förklaring till att allt var som det var.

Vi flyttade till Norge när jag skulle börja fjärde klass. Där är Human-etiska Förbundet så stort att humanismen fanns med i läroboken i ämnet livssyn. I sjuan kom jag tillbaka till Sverige och då hade mina föräldrar hittat ett human-etiskt förbund här också; en liten obskyr förening som skulle ha sitt första konfirmationsläger någon-

sin, i Höör. Det tycker jag fortfarande är en av de viktigaste sakerna jag har varit med om.

På vilket sätt?

Helt plötsligt satt jag här med ett antal vuxna som frågade hur jag tänkte! De ville att vi skulle diskutera med varandra och argumentera för våra ställningstaganden. Att få reflektera över existentiella frågor tillsammans med andra personer, som inte omedelbart hänvisar till en högre makt som jag inte förstår mig på, det tror jag är viktigt. Jag drivs av att jag tror att det inte finns några andra än vi som lever på jorden, och då måste vi ju försöka komma på hur vi ska kunna ha en hållbar utveckling.

Där ligger ett väldigt ansvar!

Otroligt! När jag var ute på en gymnasieskola och pratade satt där en trött tonåring, som till slut räckte upp handen och sa: "Blir du inte väldigt t-r-ö-t-t, du kan väl inte bära hela världen på dina axlar?" Jo, det är ganska jobbigt. Men mitt ansvar minskar inte av att jag kan tycka att det vore bra om fler kände ansvar.

Humanisterna är ett ganska litet förbund. Kan det vara så att stora frågor om ansvar och det existentiella inte lämpar sig för föreningslivet?

Jag var med och reviderade vårt idéprogram, och jag tycker att det är så bra! I vad mån folk är intresserade av att skriva under på ett program, vet jag inte. Jag tror däremot att frågorna som engagerar oss blir mer och mer viktiga i takt med att människor blir oroliga för

framtiden. När det kommer hit människor som är mer religiösa än vad vi är vana vid ökar rädslan för inverkan på våra egna liv.

Vilka frågor tycker du att Humanisterna ska driva?

Likvärdighetsfrågorna, som det här med religiösa friskolor, är absolut en sådan sak, liksom könsstämpning av barn. Människor som inte har någon tro borde också kunna söka skydd i Sverige, men Migrationsverket verkar i en del fall tycka att de personerna borde kunna försöka vara lite mindre icke-troende när de åker hem igen. Här finns svåra konflikter. Hur ska man bevisa att man inte är religiös? Genom att skydda likvärdighetsprincipen kan vi själva vinna legitimitet.

Vi har ord som ansvar, omtanke och förnuft som våra ledord. Jag tänker mycket på hur man för in de begreppen i sitt eget liv. Vad innebär det att vara ansvarig när mycket av diskussionerna förs på nätet? Vi borde vara mer intresse-

rade av hur man påverkar dialoger och människors sätt att tänka kring saker i stället för att slå fast hur det ligger till. Sluta med det! Och vi ska upphöra med att kleta olika epitet på andra. Kleta mindre, säg vad ni menar i stället!

Christer Sturmark är ju en medial person och under hans tid som ordförande i Humanisterna har medlemsantalet ökat och förbundet blivit mer synligt. Vilka förändringar kan vi vänta oss med dig som ordförande?

Jag satt i styrelsen när Christer valdes in. Han och jag är väldigt olika och vi har haft nästan orimligt mycket medialt genomslag med tanke på hur små vi ändå är. Om man ser till våra medlemsenkäter verkar medlemmarna nöjda med att vara med i en förening som driver opinionsfrågor. Det kommer vi självklart att fortsätta med. Men jag tror på mobilisering – det krävs mer än en person som hörs och syns. Vi ska inte stirra oss

Delar av den nya styrelsen

blinda på hur många vi är; det ska också finnas en dialog om hur vi ska bete oss för att skapa ett gott samhälle. Det där kan utvecklas inom varje individ, det behöver inte betyda att man går på pubträff med Humanisterna. Det handlar till exempel om hur man hanterar tonåringarna i sin egen familj eller människor i ens närhet. Christer har en stark karaktär, jag är mindre av en one-man show och glad över att jag har en sådan fantastisk styrelse bakom mig. Jag kan inte själva ta alla bollar och surfa in i radio-studion, utan vi måste hjälpas åt.

Vad svarar du dem som säger att ateism och sekularism också är trosuppfattningar?

Jag brukar säga som Christer: att inte titta på fotboll blir då också en sport. Man måste prata om religionsbegreppet, vad det innebär att tro; sådant skapar ofta ganska bra samtal.

Det pratas mer om religion i offentligheten i dag än för tio år sedan.

Ja, våra frågor är brännheta.

Men det beror väl inte på Humanisterna?

Jag vill inbilla mig att vi har ett annat sätt att angripa saker, där likabehandlingsprincipen blir så oerhört viktig. Det är inte så viktigt vad jag som enskild person tycker om böneutrop, men principen vi har för det ena måste också gälla det andra. Å ena sidan ska vi stå upp för Lars Vilks och Charlie Hebdo alla dagar i veckan, å andra sidan tycker vi också att människor ska få uttrycka sin tro. Som

samhälle måste vi klara av det här. Börjar vi förbjuda vissa saker är vi ute på väldigt hal is.

Riskerar man då inte att i all sin vidsynthet framstå som anonym och ointressant?

Lam! Tolerant! Ospetsig! Så kan det vara. Jag upplever att det finns ganska många personer som har svårt att navigera i det polariserade debattklimatet. De flesta av mina vänner känner inga muslimer och bor inte i närheten av någon moské och är ganska oberörda. Men kanske kan vi presentera ett nytt sätt att resonera mer principiellt om de här frågorna som också kan intressera dem.

Har det inte varit så att Humanisterna ofta reagerat på olika religiösa uttryck snarare än att driva egna frågor? Om man inte tror på Gud och är kritisk eller skeptisk till religion ska man kanske prata om andra saker?

Ja, det var så vi tänkte kring ”En skola för olika”-kampanjen. Det var någon som sa att vi vill förbjuda religiösa friskolor. Så skulle man kunna formulera sig. Man kan också ta omvägen och säga att varje människa, även barn, har rätt att fatta egna beslut om vad hon eller han vill tro på. Vi tror också att det är en fördel att få möta människor som inte är som man själv.

Om två år är det dags för nästa kongress. Var har Humanisterna uppnått då?

En förhoppning är att man ser över lagstiftningen och förbjuder köns-

stympning av pojkar. Vi kommer att vara viktiga när det gäller att behålla barnperspektivet och försvara barnets rättigheter.

Borde inte Sverige, som ofta beskrivs som det mest sekulära landet av alla, utgöra den perfekta grogrunden för humanismen? Humanisternas idéprogram skulle ju kunna vara grundlag...

Jag brukar säga att svenskarna inte fattar att de befinner sig mitt i ett jättestort experiment. Det finns inga andra i världshistorien som har levt som vi gör just nu i Sverige. Jag har vänner som skaffar barn vid trettio utan att ha hållit i en bebis. Det händer inte någon annanstans att man blir förälder utan att ha erfarenhet av att ha tagit hand om andras barn. Vi tittar på värderingsskalan i World Values Survey och så tror vi att hela världen ska ta sig upp till övre högra hörnet där vi befinner oss. Det finns många saker i det individualistiska samhället som är fantastiska, som att man får välja vad man vill tro på, men vi är också väldigt ensamma.

Vi har institutionaliserat all vård och omsorg. Dagens är fantastiska, men det är klart att det får konsekvenser när mammorna helt plötsligt inte är hemma. Det finns värdekonflikter kring hur vi tar hand om varandra som jag tror kommer att bli mer relevanta. Där finns existentiella frågor som kommer att bli uppenbara mitt i det här fantastiska samhället. Humanisternas idéprogram kanske skulle behöva bli grundlag, för det sätt som vi har ordnat samhället på just nu duger inte.

Birgitta Wallin, ny i styrelsen:

”Jag vill utveckla ceremoniverksamheten”

Den 21-22 april höll Humanisterna sin kongress i ABF-huset i Stockholm och då valdes bland annat en ny styrelse bestående av följande personer:

Ordförande: Anna Bergström

Vice ordförande: Tara Twana

Förbundssekreterare: Ulf Gustafsson

Kassör: Tore Mellberg

Ledamöter: Take Aanstoot, Per Dannefjord, Dinky Daruvala, Emilia Ericson, Patrik Lindenfors, Piia Posti och Birgitta Wallin.

<http://humanisterna.se/forbundsstyrelsen/>

Birgitta Wallin är ny i styrelsen. Vem är du?

Jag är en 68-årig jordnära kvinna, född i Helsingborg, uppvuxen i Stockholm på 60-70-talet. Därefter bodde jag några år i Skellefteå och är sedan 1984 boende i Umeå. Jag är legitimerad sjuksköterska och vårdlärare, har ett utbildningsföretag, Drivkraft, som utbildar i frågor som rör dödsfall, krishantering, sorg och begravning. Jag är även en av Humanisternas officianter sedan 2004 och kontaktperson för Humanisterna i Sjukhuskyrkan vid Norrlands universitetssjukhus. Övrig tid är jag pensionär. Jag har varit medförfattare till böcker om humanistiska ceremonier och om hur skolan kan undervisa om död och sorg.

Varför gick du med i Humanisterna?

Jag gick ur Svenska kyrkan då jag var 15 år och gick med i Humanistiska Förbundet (HEF) på 80-talet då jag bodde i det religiösa Skellefteå.

Jag gick med för att få ingå i en tillhörighet som var icke-religiös och för att få hjälp med argument för att stoppa skolgudstjänsterna (fem-sex per år) som mina barn var tvungna att gå på. Efter några år togs dessa bort och endast skolavslutningen blev kvar i kyrkan. En rolig sak var när min då tioåriga dotter sa: ”Mamma, du är som Ansgar, fast tvärtom.” Det var naturligt att gå med i Humanisterna efter HEF eftersom jag då fick ingå i en organisation med likasinnade.

Vilka frågor vill du driva i styrelsen?

Jag vill driva frågor som berör män-

niskor i vardagen och vid livets olika vändpunkter. Utveckla och utöka ceremoniverksamheten i hela Sverige. Vara med i utvecklandet av ”Sekulär medmänniska” som redan pågår inom Humanisterna.

Varför behövs Humanisterna?

Humanisterna behövs som en livs-åskådningsorganisation för människor som lämnat en religiös tro. Vi behövs som samtalspartners och för att bistå med officianter och hjälpa människor att planera för värdiga ceremonier. Vi behövs även för att kritisera negativa och inhumana religiösa företeelser och sedvänjor.

En skola för *olika*

– nej till religiösa friskolor, ja till frihet från ensidig påverkan

Av ULF GUSTAFSSON

I maj drog Humanisternas valkampanj *En skola för olika* i gång. Målet med kampanjen är att få så många riksdagskandidater som möjligt att säga nej till religiösa friskolor och ja till en skola fri från sådan ensidig religiös påverkan som elever utsätts för i religiösa friskolor.

Alla medlemmar i Humanisterna, och andra, kan bidra i kampanjen genom att fråga toppkandidaterna i riksdagsvalet om de ställer upp på att skolan ska vara fri från ensidig religiös påverkan. Detta gör man på kampanjsiten:

www.enskolaforolika.se.

Kampanjen marknadsförs genom annonsering på Facebook. Utöver detta kommer Humanisterna att

driva kampanjen under Järvaveckan (14-17 juni) och Almedalsveckan (1-7 juli). Även lokalavdelningarna kommer att göra kampanjaktiviteter.

Medlemmar kan också aktivera sig genom att tala om frågan och sprida kampanjen bland vänner och bekanta. Nedan följer åtta humanistiska argument för att stoppa religiösa skolor.

Skolan är till för eleverna, inte för religiösa samfund eller andra som vill bedriva ensidig religiös påverkan på barn och ungdomar. Det är oacceptabelt att staten både finansierar, subventionerar och legitimerar religiösa aktörer, som vill använda den obligatoriska och skattefinansierade

skolan för att sprida sin tro till barn och unga som omfattas av skolplikten.

Skolan är till för kunskap och inläring – även om religioner och andra livsåskådningar. Men skolan ska inte själv påverka elevernas tro. Däremot ska skolan acceptera att elever som så vill själva får uttrycka och utöva sin tro och livsåskådning – så länge det inte stör lektionerna eller andra elever.

Det finns inget i Europakonventionen som säger att stater måste tillåta religiösa friskolor inom ramen för det skattefinansierade och obligatoriska skolväsendet. Skrivningarna i Europakonventionen ska snarare tolkas som att staten ska garantera

att den som vill delta i religiös eller annan undervisning på kvällar, helger och lov – utanför skoldagen – inte ska diskrimineras eller hindras från att göra det om och när det finns sådan. (Dagens regler bygger på en kompromiss mellan den dåvarande regeringen och de religiösa friskolorna som saknar stöd i Europakonventionen. Det finns inget i konventionen som säger att staten måste tillåta enbart friskolor att ha konfessionella inslag – och då endast i utbildningen, inte i undervisningen. Tvärtom talar ju Europakonventionen om "utbildning och undervisning". Det innebär att staten redan har accepterat principen att det går att tolka och kompromissa om skrivningarna i Europakonventionen. Därmed finns det inget som hindrar Sverige från att göra en ny tolkning av Europakonventionen.)

Religionsfriheten skyddar barn och ungas rätt att själva söka, välja och välja bort religiös tro eller annan livsåskådning. Den ensidiga religiösa påverkan som finns på religiösa friskolor innebär ett brott mot elevernas religionsfrihet, då påverkan försvårar för eleverna att forma sin egen tro och övertygelse.

Samma regler som redan i dag gäller för kommunala skolor – att hela skoldagen ska vara fri från konfessionella inslag – bör gälla även för friskolor. Vårt konkreta förslag är därför att stryka undantaget i Skollagen (1 kap 7 §).

Skolan ska vara en mötesplats för elever med olika bakgrunder – inte sortera in elever utifrån deras föräldrars livsåskådning. Religiösa friskolor bidrar till att dela upp och segregera utifrån livsåskådning på

Ska barn slippa ensidig religiös påverkan i skolan?

Uppmana politikerna att ta ställning på
enskolaforolika.se

En skola för

ett sätt som försvårar integration och möjligheterna för elever att möta och skapa förståelse för barn med andra perspektiv, åsikter och övertygelser.

I en sekulär stat ska all offentlig verksamhet vara neutral inför olika livsåskådningar, och inte ta ställning för eller mot någon specifik religion. Det gäller även när en så central offentlig verksamhet som skolan drivs av privata aktörer. Det är viktigt för att skapa ett samhälle för alla.

Skolan ska vara en frizon för elever som annars lever i religiöst slutna

miljöer eller under hedersförtryck. Skolan ska aldrig kunna användas för att förstärka eller fördjupa begränsningar av barns och ungas frihet och rättigheter – utan tvärtom öppna upp nya möjligheter för barnet. Ett viktigt sätt att göra det är att låta barnet umgås i en mer blandad miljö, som inte domineras av samma religiösa trosuppfattning som kan vara en del av förtrycket i hemmet.

Ulf Gustafsson är förbundssekreterare i Humanisterna.

Vad får man **egentligen** göra mot sina barn?

Av PATRIK LINDENFORS

I FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, Artikel 26, slås det fast att alla människor har rätt till utbildning och att den ska vara obligatorisk. Det står också att utbildningen ska "stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna" och "främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt främja Förenta nationernas verk-

samhet för fredens bevarande." På slutet kommer denna klausul:

Rätten att välja utbildning för barnen tillkommer i första hand deras föräldrar.

Vad innebär det här egentligen? Får föräldrar verkligen välja vilken utbildning man vill åt sina barn? Nej, i Sverige anser vi uppenbarligen inte detta. Som också framgår av FN:s deklaration har föräldrar inte rätt att

välja ingen utbildning till sina barn; utbildning ska vara obligatorisk, av en viss kvalitet och med ett visst innehåll – det är en mänsklig rättighet.

Svenska staten – liksom de flesta andra stater på jorden – har tagit på sig att säkerställa att föräldrar inte får välja en alltför dålig utbildning till sina barn. Det här innebär olika saker i olika länder. I Sverige, Tysk-

land och stora delar av Europa får man exempelvis inte undervisa sina barn själv, något man får i Finland, USA och stora delar av den anglosaxiska världen. Alla skolor i Sverige har också en gemensam läroplan att hålla sig till.

BARNEN ISOLERAS

Men en del föräldrar vill inte låta sina barn utsättas för allmän utbildning. De föräldrar som vill hålla barn borta från vanliga skolor gör så oftast på religiösa grunder. Den överväldigande majoriteten (83 % år 2007) av dem som håller sina barn borta från skolan i USA gör det för att "lära ut religion eller moral". För dessa föräldrar räcker inte söndagsskolor eller koranskolor, här ses själva mötet med den yttre världen som ett hot. Och barnen isoleras hemma.

I Sverige tillåter vi inte den extrema form av isolering som hemskolning kan innebära, men vi tillåter en light-version: konfessionella friskolor. Dock är det bara religion som har det här frikortet, inte till exem-

pel ideologisk övertygelse. Man skulle få väldigt svårt att starta en skola enbart för vita ariska barn, med rasrenhet på schemat, eller en Röda Stjärnan-skola modellerad på det gamla östtyska utbildningssystemet.

Det här har den underliga följden att medan det inte är tillåtet att separera vissa barn från andra genom att driva en arisk eller kommunistisk friskola så är det inga problem att separera andra barn genom att driva en muslimsk eller kristen friskola. Det här verkar inte riktigt genomtänkt, för resultatet är detsamma: barn isoleras från andra på grund av föräldrarnas övertygelse.

MÖTA OLIKA LIVSÅSKÅDNINGAR

Så varför inte bara lämna föräldrar i fred som vill indoktrinera sina barn?

Här har vi på nytt hjälp av FN-deklarationer, de som inskräpper alla människors rätt till religionsfrihet. Vilken reell möjlighet har barn som

är avskärmade från omvärlden att själva välja livsåskådning? För att på allvar ha en sådan möjlighet måste barn ha chansen att möta många olika livsåskådningar.

Syftet med de allt oftare förekommande vädjandena att stänga de religiösa friskolorna handlar inte om att förbjuda religion. Även utan religiösa friskolor kan all religiös verksamhet fortgå som vanligt. Det enda det handlar om är att stoppa konfessionell inriktning på skolor. Utanför skoltid har föräldrar alla möjligheter i världen att indoktrinera barn hur de vill. Separata söndagsskolor och koranskolor har fungerat bra i alla tider och kan fortsätta göra det även i våra dagar.

Det handlar inte heller om att göra skolan ateistisk – det handlar om att skolan ska vara så neutral som bara möjligt. I en neutral skola undervisas det likvärdigt om många olika religioner. I en neutral skola går barn och vuxna med flera olika livsåskådningar och etniciteter. I en neutral skola lär man sig att möta andra människor genom att dagligen umgås med dem.

Många barn som hoppat av från slutna sekter vittnar om det lufthåll den allmänna skolan utgjorde – ett lufthåll som nu inte längre existerar. Låt därför skolan återigen bli en mångsidig fristad.

Att låta föräldrar isolera sina barn i etniska och religiösa enklaver är att lämna föräldrarna i fred, men att lämna barnen i sticket. Man värnar föräldrarnas rättigheter, inte barnens. Och det är faktiskt barnen skolan är till för.

Patrik Lindenfors är styrelseledamot i Humanisterna.

Livsåskådningsneutralt stöd nu!

Av BENGT WESTERBERG

Professorn i statsvetenskap, tillika ordföranden i Tro och solidaritet, Ulf Bjereld (s), har på regeringens uppdrag utrett statens stöd till trossamfund. Resultatet presenteras i betänkandet "Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige" (SOU 2018:18). Jag ska i det följande referera några av utredningens tankegångar och därtill göra några kritiska reflektioner.

DAGENS SYSTEM

Staten ger sedan 1971 stöd till trossamfund. Den nu gällande lagen är från år 2000. När den tillkom mo-

tiverades stödet framför allt med att trossamfundet ansågs samhällsnyttiga.

Regeringen beslutar vilka trossamfund som är statsbidragsberättigade. Begreppet trossamfund definieras som "en sammanslutning för religiös verksamhet i vilken det ingår att anordna gudstjänst, eller en grupp av samverkande församlingar eller trossamfund".

Syftet med stödet är att "bidra till att skapa förutsättningar för ... att bedriva en aktiv och långsiktigt in-

riktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg".

Humanisterna, vars verksamhet kan sägas rymma bland annat "själavård, undervisning och omsorg", har ansökt om statsbidrag, men fått avslag. Regeringen anser inte att förbundet bedriver en religiös verksamhet och därför kan det inte betraktas som ett trossamfund.

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur målgruppen för stödet ska avgränsas och hur stödet ska ut-

formas för att vara så konfessions-neutralt som möjligt.

RELIGIONSFRIHETEN VÄGLEDANDE

Utredningen föreslår att religionsfriheten ska vara det huvudsakliga motivet för stödet. Den samhällsnyttiga verksamhet som bedrivs kan också vara ett motiv, men det är sekundärt.

Vad innebär då religionsfrihet? Utredningen citerar artikel 9.1 i Europakonventionen:

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet; denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

Det kan noteras att ordet ”tro” i denna officiella svenska version är en översättning av det engelska ordet ”belief”. Jag skulle vilja hävda att en mer korrekt översättning är ”övertygelse”. Så har ordet översatts i den norska versionen (”overbevisning”) och också i den officiella svenska översättningen av Fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt. Det har en viss betydelse eftersom ordet ”tro” kan uppfattas som tro i snäv religiös mening.

Utredningen framhåller att konventionen skyddar såväl religiösa som sekulära livsåskådningar. Den skyddar friheten både att ha en religion eller tro (övertygelse) och att inte ha någon, och inte bara fysiska personer utan också organisationer.

STATEN SKA VARA OPARTISK

Staten är enligt konventionen skyldig att förhålla sig neutral och opar-

tisk till olika livsåskådningar. Den kräver inte att staten ger stöd till livsåskådningsorganisationer, men om den gör det måste neutralitets- och opartiskhetskraven iakttas.

Detta understryks i Europakonventionens artikel 14 som innehåller ett förbud mot diskriminering. Det strider mot detta förbud att behandla personer eller organisationer som befinner sig i en likartad situation olika, såvida det inte finns objektiva och godtagbara skäl för det.

Hur har då andra länder i Europa hanterat frågan om stöd till tros- och andra livsåskådningssamfund?

Utredningen konstaterar att staten i de flesta västeuropeiska länder inte fördelar något särskilt stöd till trossamfund. I några länder kan dock vissa skatteförmåner förekomma. Religiösa organisationer är i regel också oförhindrade att söka stöd på samma villkor som andra frivilligorganisationer för sina sociala verksamheter. I några länder finns ett stöd som är livsåskådningsneutralt, till exempel i Norge, Island, Belgien och Tyskland.

Europakonventionens icke-diskrimineringsprincip har över tid successivt fått ett allt större genomslag i relationen mellan stater och olika tros- och livsåskådningssamfund.

VILKA SAMFUND SKA FÅ STATS BIDRAG?

Utredningen föreslår att ett statligt stöd även fortsättningsvis ska ges till trossamfund. Trossamfund definieras som gemenskaper som utövar religiös verksamhet genom gudstjänst, bön, meditation eller ritualer. Definitionen är i det närmaste densamma som i dag. Nyckelorden är fortfarande religiös verksamhet och gudstjänst.

En förutsättning för religiös verksamhet är rimligen att det bakom verksamheten finns en religion. Utredningen diskuterar också begreppet religion och konstaterar att det är svårdefinierat. Ibland definieras det med avseende på religionens innehåll, ibland med avseende på dess syfte.

Syftet med religion sägs vara att ge individen en upplevelse av mening i tillvaron, att ge svar på existentiella frågor och att bidra till identitetsbildning och social gemenskap. Men, som utredningen framhåller, finns det en rad andra gemenskaper än religiösa som kan fylla dessa funktioner.

Det som gör religioner speciella har snarare med innehållet att göra. De innebär i regel en tro på någon form av gudaväsen eller makter och krafter som upplevs bortom jaget och det världsliga. Religion definieras ofta utifrån en distinktion mellan övernaturliga och profana fenomen. En vanlig definition är att det handlar om en tro på andliga väsen. Men att fånga denna komplexitet i en generell definition, lämplig för en lagtext, är inte enkelt.

INNEHÅLL ELLER FORM

Utredningen drar därför slutsatsen att definitionen av trossamfund inte bör fokusera på trosinnehållet utan på vilken form av verksamhet som utövas. Men eftersom den verksamhet som den tar fasta på är ”religiös verksamhet” så är den, utan att säga det rakt ut, tillbaka i att definiera vad religion är!

Det är i den situationen kanske inte så konstigt att utredningen ställer sig frågan om inte stödet i stället för att ges till trossamfund som bedriver

religiös verksamhet borde göras livs-
åskådningsneutralt.

Utredningen menar till och med att det är ”tänkbart” att Europakonventionens krav innebär att även sekulära livsåskådningar bör vara stödberättigade. Jag skulle nog vilja hävda att det inte bara är tänkbart utan ett tydligt krav. Utredningen påpekar att det ur ett likställighetsperspektiv finns skäl att utforma stödet så att även personer med en sekulär livsåskådning ges förutsättningar att i gemenskap med andra utöva och uttrycka sin övertygelse. Den framhåller att det var just ett sådant resonemang som fick den norska staten att 1981 införa ett livsåskådningsneutralt stöd. Den konstaterar också att sekulära livsåskådningssällskap på samma sätt som trossamfund kan bedriva sådana samhällsnyttiga verksamheter som vigslar och begravingar. Hu-

manisterna, noterar den, har fler sådana per medlem än flera av de i dag statsbidragsberättigade samfund.

DET NORSKA EXEMPLET INSPIRERAR

Trots övertygande argumentation för ett livsåskådningsneutralt stöd lägger inte utredningen ett sådant förslag. Det finns, hävdar den, ”relevanta skillnader mellan religiös tro å ena sidan och sekulära livsåskådningar å den andra”. Men den enda skillnaden som redovisas är den självklara, nämligen att religiösa organisationer, men inte sekulära, bedriver – just det – religiös verksamhet!

En saklig svårighet som utredningen pekar på är att definiera vad som är ett sekulärt livsåskådnings-samfund. Men det är naturligtvis inte svårare än att definiera ett reli-

giöst trossamfund och eftersom Norge och flera andra länder har lyckats med det förefaller uppgiften inte oöverstiglig.

Utredningen lägger visserligen inget förslag om ett neutralt stöd, men rekommenderar regeringen att utreda förutsättningarna för ett sådant. Det är emellertid svårt att se vad som mer behöver utredas. Utredningen ger tillräckliga argument, inte minst hänvisningen till Europakonventionen, för att ett stöd bör vara livsåskådningsneutralt. Jag menar mot den bakgrunden att regeringen är oförhindrad att lägga fram ett sådant förslag till riksdagen. När det gäller lagtext och definitioner kan inspiration också hämtas från det norska exemplet.

Bengt Westerberg har tidigare bland annat varit folkpartiledare och socialminister.

Drömmen om en postsekulär värld:

Joel Halldorfs fromma önskan om religionens återkomst

Av LARS HÖGLUND

Den läsvärda tidskriften Kvartal publicerade i april en artikel med titeln "Vardag i det postsekulära samhället". Skribenten Joel Halldorf är docent och lektor vid Teologiska högskolan i Stockholm. Han har tidigare, bland annat som krönikör i Expressen, ofta lyft fram religionen som källa till tillit och socialt kapital.

Enligt Halldorf har religionen varit betydelsefull för framväxten av "grundläggande demokratiska värderingar som människolivets okränkbarhet och mänskliga rättigheter". Han menar också att vi nu ser "det svenska samhällets övergång från sekulärt till postsekulärt. Det postsekulära tillståndet bygger på insikten att religion är här för att stanna, och att både sekulära och religiösa människor har värderingar som inte kan beläggas strikt vetenskapligt".

Den första frågan att ställa sig är om vårt samhälle verkligen är, eller kommer att bli, "postsekulärt" på det sätt som Halldorf föreställer sig. Enligt min mening står det postsekulära tillståndet, som det beskrivs ovan, inte i motsats till ett sekulärt tillstånd. Det är inte kontroversiellt

att religion finns närvarande i ett samhälle som ställer sig neutralt till vilken livsåskådning man väljer som individ. Det är också korrekt att alla människor har försanthållanden som inte kan bevisas vetenskapligt (den diskussionen ligger dock utanför ramen för den här artikeln). Men Halldorf tycks avse något mer omfattande, nämligen att religionen nu "kommer tillbaka" efter att ha varit undanskuffad och osynliggjord av den sekularism som haft hegemoni i det västerländska samhället under flera årtionden. Är det så?

STORA GEOGRAFISKA SKILLNADER

Joel Halldorf hänvisar till den senaste undersökningen från Pew Research Center ("The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010 - 2050") (www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/). Enligt Halldorf visar den här mätningen att 84 procent av mänskligheten i dag är religiösa och att siffran "förväntas stiga". Men det är viktigt att notera att Pew-undersökningen är en demografisk undersökning, som framför allt tittar på befolkningens storlek och fördelning.

Den grupp som i Pew-undersökningen kallas religiöst "oanslutna" (unaffiliated) inkluderar ateister och agnostiker. Gruppen kommer att växa i absoluta tal, men andelen beräknas minska globalt från 16 procent år 2010 till 13 procent år 2050. Det finns stora geografiska skillnader i det här mönstret. Religioner som dominerar i utvecklingsländer med höga födelsetal kommer att växa snabbt. De religiöst oanslutna finns i dag till största delen i världsdelar med låga födelsetal, där de fortlöpande ökar sin andel – i USA beräknas gruppen icke-troende öka från 16 procent till 26.

Pew-undersökningen konstaterar att det finns stora svårigheter med att uppskatta hur individer flyttar mellan religioner och livsåskådningar. I vissa delar av världen är konvertering vanligt förekommande, men i andra är den ovanlig eller till och med förbjuden. Här finns luckan i undersökningen: den kan inte förutse hur stor del av befolkningen som om 30 år har lagliga, kulturella och socioekonomiska förutsättningar att antingen byta livsåskådning eller helt enkelt välja en sekulär livsstil.

Pew-undersökningen ger alltså inga bevis för religionens ”återkomst” ur ett globalt perspektiv. Ur ett västerländskt/europeiskt perspektiv ger den tvärtom en indikation om att den sekulära andelen av befolkningen kommer att öka starkt.

”DE RELIGIÖST OSKYLDIGA”

En annan undersökning som brukar citeras är EU-kommissionens ”Eurobarometer 225”, publicerad 2005 (http://ec.europa.eu/commfront-office/publicopinion/archives/ebs/ebs_225_report_en.pdf). Sverige framstår här som ett av de minst gudstroende länderna i EU: 23 procent av de svenska deltagarna instämde i påståendet ”jag tror att det finns en Gud” (motsvarande siffra för hela EU var 52 procent).

Lika många svenskar (23 procent) instämde i påståendet ”jag tror inte att det finns någon ande, Gud eller livskraft”. 52 procent menade däremot att de ”tror på någon slags ande eller livskraft”. Förmodligen omfattar den här gruppen många av dem som Ingemar Hedenius i ”Tro och vetande” kallade för ”de religiöst oskyldiga”; personer som aldrig ber eller går i kyrkan, men som har ett svårdefinierat intresse för ”andliga” värden.

För att få en bild av utvecklingen i Europa över längre tid kan vi gå till ”Atlas of European Values” (www.atlasofeuropeanvalues.eu) och studera hur personer svarat på en något mer specifik fråga, nämligen om man tror på en personlig Gud eller inte. Mellan 1981 och 2008 kan man se en nedåtgående trend i de europeiska länderna, vilket visas i Bild 1 (med Sverige, Frankrike, Storbritannien, Belgien, Nederländerna och Spanien som ex-

empel). Enligt den här statistiken har andelen svenskar som tror på en personlig Gud legat kring 15–16 procent sedan 1990.

SJUNKANDE KYRKSAMHET

Så långt om trosuppfattningar. Andra indikatorer som kan användas för att uppskatta religiositet eller sekularitet är religiös praxis (deltagande i ceremonier) och religiös tillhörighet (medlemskap). För Sveriges del finns det lätt tillgänglig statistik via Svenska kyrkans hemsida (www.svenskakyrkan.se/statistik).

Bild 2 visar antalet döpta, konfirmerade och vigda i Svenska kyrkan under 1990–2016. Det framgår av diagrammet att de här kyrkliga handlingarna minskar starkt, det gäller särskilt dop och konfirmation. Som framgår av Bild 3 har medlemsantalet i Svenska kyrkan sjunkit oavbrutet sedan kyrkan formellt skildes från staten år 2000.

Sverige är alltså ett land med sjunkande kyrksamhet, vilket också visas av till exempel statistik över antalet gudstjänstbesök. Som David Thurfjell påpekar i ”Det gudlösa folket. De postkristna svenskarna och religionen” (Molin & Sorgenfrei Förlag, 2015), har många fortfarande en lojalitet mot ”kulturkristendomen” och kan delta i kyrkliga ceremonier utan att vara direkt religiösa. Det gäller både dop, konfirmation och vigsel (antalet vigslar i Svenska kyrkan utgör cirka en tredjedel av vigslarna i landet). Men som helhet sker det en kontinuerlig minskning av de här handlingarna.

SEKULARISM OCH SOCIAL TILLIT

Varken enkätundersökningar eller annan statistik ger alltså några indikationer på att religionen ökar i betydelse. Joel Halldorf medger

visserligen att sekulära svenskar inte är på väg att ”konvertera en masse till någon kyrka eller trossamfund”. Han menar i stället att ”det handlar om en attitydförändring med två inslag: För det första att sekulära medborgare och politiker inser och accepterar att religion är här för att stanna, för det andra att de medger att deras egna övertygelser inte är universell norm, utan ett perspektiv bland flera”.

Men som redan nämnts innebär sekularisering ur ett samhällsperspektiv inte att religion försvinner, utan att religiösa uppfattningar inte genomsyrar lagstiftning eller offentliga angelägenheter. Den sekulära uppfattningen är att den ”universella normen” inte ska bygga på privata övertygelser utan på likabehandling och livsåskådningsneutralitet.

Halldorf utgår från ett kommittaristiskt tänkande kring religionen, det vill säga att vi som individer inte kan undgå att formas av de värden och trosuppfattningar som finns i vårt närområde. Att bryta de kulturella mönstren kan, med detta synsätt, leda till ”moralisk upplösning” och till nedbrytning av socialt kapital och tillit.

Det finns flera saker som motsäger de här farhågorna. Först och främst behöver en icke-religiös person inte vara moralisk nihilist utan har ofta en humanistisk livsåskådning (som till exempel sekulär humanism!). Undersökningar visar också att den sociala tilliten är stark i Sverige trots vår relativt höga grad av sekularism. Historikern Lars Trägårdh har påpekat (”Tillit i det moderna Sverige”, SNS Förlag, 2009) att den höga tilliten i de nordiska länderna skapar problem för de teorier, som förknippar modernitet med de sociala bandens upplösning. Sverige är ett bevis på att religion inte är en förutsättning för social hållbarhet.

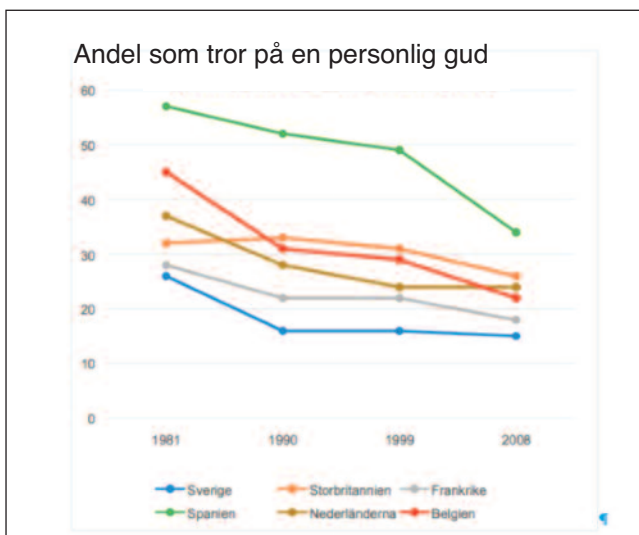

Bild 1. Källa: Atlas of European Values

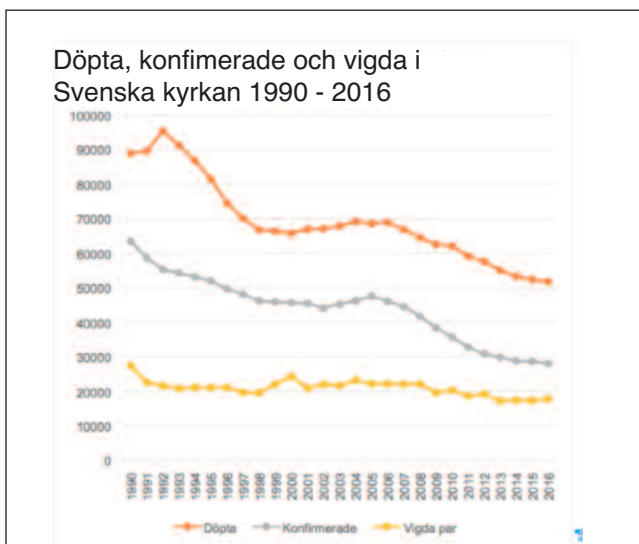

Bild 2. Källa: Svenska kyrkan

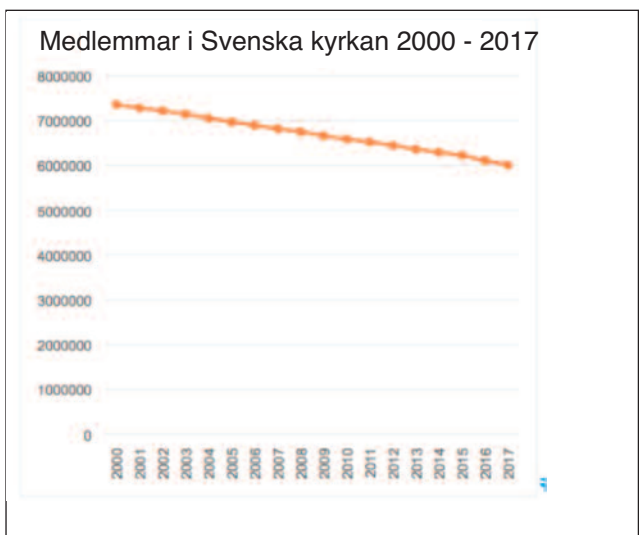

Bild 3. Källa: Svenska kyrkan

POLITISERING OCH POLARISERING

I höst utkommer Joel Halldorf med boken "Gud: Återkomsten. Hur religionen kom tillbaka, och vad det betyder". Det ska bli intressant att läsa hur han då kan utveckla sina tankegångar.

Tills vidare drar jag slutsatsen att vägen mot det postsekulära samhället är mera en from (?) förhoppning än en beskrivning av en verklig utveckling. Att religionsfrågor fått ökad aktualitet i debatten beror inte på religionens återkomst (eftersom den aldrig varit frånvarande) utan på dess politisering och polarisering. Det är dessvärre den religiösa dogmatismen och extremismen som gjort landvinningar. Parallellt, eller som en följd av detta, utvecklas diskussionen om likabehandling, tolerans och gränsdragningar. I Sverige har bland annat debatter kring religiösa friskolor, böneutrop, könsstypning och omskärelse fått större utrymme de senaste åren.

I ett samhälle med hög grad av liberal demokrati, utbildning och ekonomisk stabilitet utvecklas till slut en balans mellan olika livsåskådningar. I ett sådant samhälle står det individen fritt att välja mellan att vara religiöst troende, icke-troende eller sälla sig till gruppen av "religiöst oskyldiga". Sverige och andra nordiska länder kan till och med sägas ha kommit relativt långt på vägen dit, trots kvarstående brister. Men både globalt och i Sverige finns det en rad hot mot den här utvecklingen, i synnerhet fundamentalism, populism och en identitetspolitik som förstärker grupptänkande.

Lars Höglund är styrelseledamot i Humanisterna.

Viktigt med dialog med dem som inte tycker likadant

ANNA BERGSTRÖM

Humanisterna är en av få organisationer som aktivt driver frågan om religions- och övertygelsefrihet och vikten av att varje människas rättigheter ska vara överordnade religiösa dogmer, normer och värderingar. Likabehandling är vår utgångspunkt.

För att vi ska vara framgångsrika i vårt arbete är det viktigt att vi inte tillhör dem som polariserar debatten, gör grova generaliseringar eller förenklar komplexiteten i dessa frågor. I stället måste vi utgöra en självklar bundsförvant för de individer som delar vår övertygelse om vikten av mänskliga fri- och rättigheter.

Jag har många muslimska vänner och tyckte därför nyligen att det kändes naturligt att skicka dem en ramadanhälsning på Facebook. Min hälsning ledde, bland annat, till en pågående dialog om religiösa övertygelser med en ung muslimsk kvinna i Uganda. En dialog som varit otänkbar om jag fördömde hennes identitet som muslim.

Men hälsningen ledde också till en del mullrande och en ofattbart trång syn på verkligheten målades

upp. Mycket av kritiken har handlat om trycket på muslimer (även barn) att fasta och om min/Humanisternas bristande kunskap om, eller relativistiska hållning till, ramadan. Men att måla upp alla muslimer som anhängare av att barn måste fasta är inte bara fruktansvärt trångsynt – det är också djupt okunnigt. Vidare gör Humanisterna inte helt sällan utspel syftande till att uppmärksamma just barns rättigheter.

FEL MED FIENTLIGHET

Jag har arbetat på platser där muslimer marginaliseras, bött med djupt troende katoliker och träffat ateister i länder där det är farligt, till och med olagligt, att vara ateist. Över allt har jag diskuterat min livsåskådning och utmanat idéer om homosexualitet, aborter, omskärelse av pojkar och huruvida en religiös övertygelse är en förutsättning för "godhet". Mot bakgrund av min erfarenhet är jag övertygad om att vi, i vår strävan att människor ska våga vara kritiska mot religiösa avarter och betrakta vårt arbete som riktigt och värdefullt, inte har något att vinna på att uppföra oss respektlöst och fientligt. Allra minst mot dem

som delar vår agenda.

Så vad blev konsekvensen av min hälsning på Facebook? Jag har fått många nya vänner, Humanisterna har fått några nya medlemmar och ett fåtal personer har uttryckt en så djup aversion att de säger sig vilja träda ur förbundet.

För egen del undrar jag över konsekvensen för oss som personer när vi säger oss stå upp för mänskliga rättigheter och att vi vägleds av förnuft, omtanke och ansvar. Hur konsekvent omfamnar vi likabehandlingsprincipen och vilka av oss delar övertygelsen att hållbar utveckling i alla former kräver att vi är nyfikna och att vi förbehållslöst inleder dialoger med personer vars uppfattningar vi inte delar?

Jag är övertygad om att det går att ha en saklig och skarp debatt om livsåskådningar och deras konsekvenser, men att vi samtidigt inte har några skäl att alienera oss från personer som delar vår övertygelse om religionsfrihet, om än inte vår livsåskådning.

Anna Bergström är ordförande i Förbundet Humanisterna.

Vi är komplexa och därmed oförutsägbara

Av MATS WAGER

När jag läste Lars Grafs inlägg om determinism kontra fri vilja (Humanisten 1/2018) kom jag att tänka på min realskollärare i kristendoms-kunskap. Ja, ämnet hette faktiskt så på den tiden, men läraren tog även upp andra religioner och olika filosofiska inriktningar.

När han kom till determinismen var det ju inte så kul att konstatera att allt är förutbestämt och att det därför inte finns någon fri vilja. En möjlig utväg var då att tänka sig att man visst hade möjlighet till ett fritt val, men att det redan tidigare var känt vad man skulle välja. Som det ingenjörssämne jag var hade jag mycket roligt åt denna för mig obegripliga krumbukt.

När jag nu 50 år senare och med en sekulärhumanistisk syn åter funderar över frågan, kommer jag att tänka på den framtidsvision som förekommer i dagens populärvetenskap, där robotar med artificiell intelligens tar över världen. Det finns inga gränser för vad dessa robotar förmår fatta för beslut, långt ovanför våra huvuden. Men skulle ens den största dataentusiast vilja påstå att de därmed har en fri vilja? Knapptast, alla inser nog att de handlar helt i enlighet med den programmering människan en gång laddade dem med.

Programmeringen kan ha gett dem möjligheten till adaptiva förändringar efter de erfarenheter de får efter hand och även möjligheten att påverkas av slump(tal). Komplexiteten gör att vi med tiden helt förlorar möjligheten att förutse deras agerande och robotar, som ursprungligen (vid leverans från fabrik) var identiska, har genom sina olika erfarenheter blivit oförutsägbara för

oss. Vi kommer uppleva det som att de har en egen vilja.

På samma sätt tror jag det är med oss människor, fast oändligt mer avancerat än i våra mest avancerade robotvisioner. Vi har fötts med olika "grundprogram" ("genom") som därefter under våra liv bygger upp våra hjärnor på de mest varierade sätt, påverkade av omgivning, erfarenhet och även slump. Resultatet är att vi blir så komplexa att det är omöjligt att förutse vårt handlande.

På sin höjd kan vi statistiskt säga att en grupp med viss bakgrund tenderar att i större utsträckning än andra handla på det ena eller andra sättet. På det individuella planet kan vi dock inte förutsäga något med bestämdhet. Vi upplever det som att vi har en fri vilja, men det är redan förutbestämt vad denna fria vilja beslutar!

Jag börjar förstå min gamla kristendomslärare och personligen har jag inga problem med att jag själv alltså agerar i denna sofistikerade förutsägbarhets anda. Dessutom uppfattar jag det som att både Descartes och Lars Graf anser att sofistikation räcker för att kunna kalla detta för fri vilja!

Mats Wager är pensionerad ingenjör.

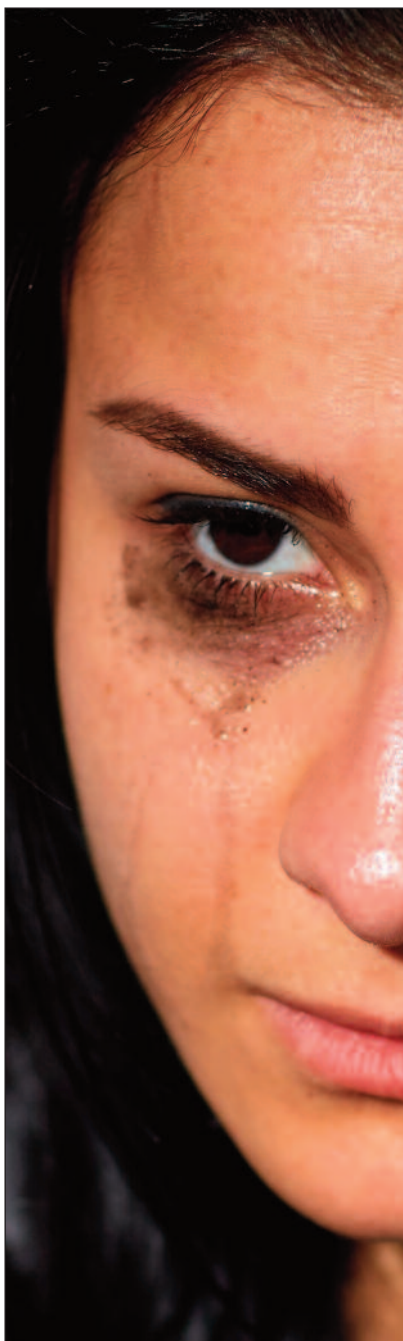
Heder är en illusion och förtrycket får inte normaliseras

Av SHILAN HASAN

Den 4 april var jag på en föreläsning med rubriken "Kundkonferens om hederskulturer", arrangerad av Region Örebro, Företagshälsan och tolkförmedlingen via Tolk-och översättarservice. Wilandersalen på Universitetssjukhuset i Örebro var nästan fullsatt av tjänstemän och anställda från olika instanser i Örebro län.

Föreläsaren berättade ur sitt perspektiv om den omdebatterade, komplexa och allvarliga problematiken med hedersförtryck. Enligt honom är hederskulturer normala och därför behövs förståelse och acceptans från andra som inte lever i sådana samhällsstrukturer. En av hans uppmaningar till publiken var att "ha is i magen" om de misstänker att någon kommer i kontakt med utsatts för förtryck i namn av heder.

Föreläsaren arbetar med mänskliga rättigheter med fokus på hedersvåld. Men han ser ingen röd tråd som kopplar hedersproblematiken till kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Han menar att det viktigaste för barn är familjen och budskapet var att eftersom familjen är så viktig väljer ungdomarna till slut ändå att hålla ihop den framför egna viljan och frigörelsen. Detta perspektiv tycker jag baseras på

okunskap om innebörden av varje individs mänskliga rättigheter. Det kan vara viktigare med en sammanhållen familj än en splittrad sådan, men inte till vilket pris som helst. Priset ska inte betalas av barnen genom att de ger upp sin egen frihet och sitt självbestämmande.

Berättelserna om föreläsarens egna barndomsminnen från krig, våld och flykt från hemlandet och ett nytt liv med etablering i Sverige var spännande för många i publiken. Däremot förde han fram ett ensidigt patriarkalt perspektiv på ämnet hederskultur. Hans analys var att socioekonomiska aspekter och våld i allmänhet är huvudorsakerna till att det finns hederskultur och hedersförtryck i vissa samhällen. Denna analys är felaktig eftersom det inte är våldet som orsakar förtryck – våldet är ett sätt för att utöva makt och förtrycka andra, våldet är en del av förtrycket. Våld används även för att skrämman dem som protesterar mot orättvisor, diskriminering och ojämställdhet.

INGA BEVISADE TEORIER

En statsmakts förtryck och diskriminering av medborgarna kan ske genom väpnade konflikter. Ett exempel är förtrycket av kurder som har lett till de långvariga väpnade konflikterna i området. På individ-

nivå utövas förtryck när vuxna använder psykiskt eller fysiskt våld för att skrämma de egna barnen som vill bestämma över sin framtid.

En bra välfärd och trygga socialförsäkringar minskar hedersstrukturerna i ett samhälle, hävdade föreläsaren. Med detta som utgångspunkt kan man dra slutsatsen att exempelvis i Sverige och Saudiarabien, som till viss del uppfyller dessa kriterier, borde det inte finnas några hederskulturer och därmed inte heller något hedersförtryck. Samma resonemang leder till slutsatsen att människor i de fattigaste delarna av världen lever under hedersförtryck. De uppfattningarna är bara åsikter och bygger varken på bevisade teorier eller några undersökningar.

Jag använder begreppet hedersförtryck som definition på allt förtryck som sker i namn av heder i olika samhällen i världen, inklusive Sverige. Hedersförtryck kan grovt delas in i psykiskt och fysiskt förtryck som genom makt utövas mot enskilda individer i en familj eller en släkt eller ett samhälle. Förtrycket är alltid ett allvarligt brott mot mänskliga rättigheter, en patriarkal metod för att behålla mäns makt i samhället. Det är både antifeministiskt och antihumanistiskt. Förtrycket ska varken accepteras eller normaliseras, utan motarbetas och elimineras. Hedersförtryck varierar i omfattning från ett samhälle till ett annat. Samhällsstrukturer, lagar, maktordning, tradition, livsåskådning och religiösa dogmer påverkar tillsammans hur hedersförtrycket minskar eller ökar. Det mest allvarliga med detta är att människor föds in i ett liv fullt av begränsningar som kränker individernas rättigheter.

INGEN ÄGER SINA BARN

I varje familj är det de vuxnas ansvar

att förstå att ingen äger sina barn. Barnen är fria individer som har rätt att välja sina egna vägar till vuxenlivet. Barnen är inte några arvingar som måste föra vidare några specifika traditioner, seder eller trosuppfattningar. Varje familj som splittras på grund av hedersförtryck är ett resultat av okunskap och felaktiga bedömningar som de vuxna är ansvariga för. Att förtrycka sina egna barn och familjemedlemmar är absurd och ska inte accepteras vare sig av barnen själva eller av samhället i övrigt.

Att översätta de arabiska orden sharaf och namus till det svenska begreppet heder och engelskans honour är felaktigt och vilseledande. I Sverige behöver vi en enhetlig definition av begreppen heder, hederskultur och hedersförtryck. Det är ett stort hinder att vi fortfarande är oense om innebörden av de begrepp vi använder i debatten. Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) på Uppsala universitet finns ingen konsensus kring begreppet "heder" eftersom forskarna saknar kunskap om fenomenet.

Problematiken med hedersförtryck finns även i Sverige, men svensk politik är otillräcklig och makthavarna saknar kunskap och erfarenhet för att kunna förebygga problemet. Arbetet kräver seriösa och kompetenta personer med egna erfarenheter och relevanta kunskaper om hedersförtryck. Politiken behöver grundas på forskningsresultat från ett stort antal forskare inom ämnet, både i Sverige och andra länder där hedersförtryck är utbrett. Det kan tyckas som om dagens svenska politiker inte jobbar seriöst med denna fråga, utan bara använder fenomenet för att få väljarröster till det egna partiet. Till höger höjs tonen om att det handlar om vissa invandrare, som har en viss

statisk kultur som automatiskt gör männen till förtryckare. Till vänster vågar inga politiker erkänna grundproblemen på grund av rädslan för att förlora invandarröster och att kallas för rasister.

NOTAN KAN BLI MYCKET HÖG

Den bästa utgångspunkten för att arbeta mot hedersförtryck är att utveckla exempelvis bostadspolitiken, skolpolitiken, socialpolitiken och asyl-och migrationspolitiken. I Sverige lägger segregationen grunden för att permanenta och förstärka hedersförtrycket. Notan för utmaningarna och satsningarna på alla dessa viktiga politiska områden kan bli mycket hög för Sverige. Frågan är vilka som är beredda att satsa och betala för att förebygga hedersförtrycket.

Det är viktigt att politiker blir medvetna om att det är själva kränkningen av de mänskliga rättigheterna som utgör grunden i problematiken. Statistiskt kan vi få fram att majoriteten av dem som faller offer för detta förtryck är unga flickor och kvinnor. Men unga pojkar och män kan vara båda förtryckare och offer samtidigt.

Det är också oerhört viktigt att erkänna att Sverige har problem med hedersförtryck, men att hedern i detta sammanhang är en illusion. Att en förövare förtrycker andra i namn av heder är detsamma som när en person dödar en annan i namn av en gud. Patriarkatet kan elimineras genom att främja sekulär humanism och feminism; genom att bygga ett samhälle där mänskliga rättigheter ska vara grundlagsfästa.

Shilan Hasan, boende i Örebro, är medlem i Humanisterna och uppväxt med en humanistisk livssyn i ett samhälle präglad av religiositet.

Inget hedervärt i hedersvåld

Av SVANTE NEVÉUS

I Humanisten 1/2018 finns en insändare av Einar Hellbom, "Våldet har ingen heder".

Vi humanister håller med om att det inte finns något hedervärt i det som kallas för hedersvåld eller hedersrelaterat förtryck. Uttrycken hedersrelaterat våld och hedersrelaterat förtryck vet vi alla vad de står för, nämligen det barbariska synsättet att (främst) kvinnors sexualitet ska kontrolleras, till exempel genom att de inte får ha sex innan de gifter sig med någon som deras familj har godkänt. Det är viktigt att vi humanister och andra bekämpar hedersrelaterat våld och förtryck.

Jag håller dock inte med Hellbom om att ordet "heder" i samman-

hanget förvillar eller att det skulle vara en falsk beteckning. Begreppet har sedan flera år blivit etablerat, alla vet vad som avses och det används snarare i högre utsträckning av dem som aktivt bekämpar förtrycket. Att vi använder oss av ordet "heder" innebär inte att vi accepterar förövarnas förvridna syn på vad heder är. Det är en annan sak att det etablerade uttrycket inte är språkligt optimalt från början, men om vi skulle börja använda oss av andra uttryck för att beskriva det som avses, så skulle det bara förvirra och vi skulle få ägna tid åt att förklara oss.

Hellbom beskriver det som "hedersrelaterat" när en kvinna misshandlas av "religiösa skäl", men det är fel.

Hedersrelaterat våld och förtryck syftar till att begränsa (främst) kvinnors sexuella frihet. Det innebär inte nödvändigtvis att det innehåller religiösa komponenter, även om det ofta gör det. Hedersrelaterat förtryck (oavsett vad vi kallar det) kan förekomma i en icke-religiös miljö, och är då naturligtvis lika oacceptabelt.

Som humanist är jag emot hedersrelaterat förtryck på grund av vad det är, oavsett om det har något med religion att göra eller inte.

Svante Nevéus bor i Uppsala och är medlem i Humanisterna.

Vi lever i en skuldkultur, inte i en skamkultur

Av LARS GRAF

Kritiken mot orden hedersvåld och hedersmord, som vi möter i insändaren "Våldet har ingen heder" i Humanisten nr 1/2018, är begriplig. Den kommer ur känslan att ordet heder är ett alldeles för fint ord för att namnge så förfärliga företeelser. Men hedern är egentligen i sig varken fin eller ful. Den är i hederskulturer (hederssamhällen) direkt kopplad till de ofta urgamla regler (hedersregler), som en kultur sett som nödvändiga för alla att följa för att deras liv tillsammans ska fungera bra. Fin eller självklar känns hedern bara om kraven den ställer är just de krav man själv som ung införskaffat i sin personlighet ur det egna samhällets hedersregler.

I en hederskultur känner man att man måste följa hedersreglerna. Om inte, förlorar man allas respekt och känner skam. Orden heder, respekt och skam hör direkt ihop med andras syn på ens uppförande, som ses som bra eller dåligt enligt de krav det aktuella samhället ställer.

Hederskulturer är patriarkala samhällen. En man ansvarar för familj och barn. Den som är far till barnen är ekonomiskt ansvarig för dem, en krävande plikt. Fadern har varit svårt att fastställa. Finns där tvivel (hustrun sägs ha haft kontakt med annan man) försörjer äkta mannen kanske ovetande en annan mans barn. Han ses som en löjlig figur. Sådant är dålig grund för familj och samhälle. Hedern kräver därför att en man håller sträng koll på sin hustru.

En köns mogen dottersandel är tills hon gifter sig faderns ansvar. Han skall se till att hon är hemma och inte umgås fritt med vänner. Från att ha varit hans älskade dotter blir hon hans bevakade fånge. Rör sig en dotter fritt ute och bestämmer själv över sitt liv, kan hon obemärkt ha sexuell kontakt med någon man. Hon har fått fria vanor. Ingen man vill riskera att gifta sig med henne. Fadern har

misslyckats i sin väktarroll. Han förlorar sin heder. Blir hon våldtagen ute i samhället är detta främst hans, men förstås även hennes fel. De förlorar båda sin heder.

HEDERSSAMHÄLLEN OCH ANDRA SAMHÄLLEN

Sverige är ingen hederskultur längre, alltså inget samhälle där hederns krav är stränga. Men kvinnor var förr utsatta för hårt hedersförtryck också i våra västerländska samhällen. (Läs engelsmannen Thomas Hardys roman "Tess av d'Urberville" från 1891 där detta framgår i all sin förfärliga glans.) Men i dag är det hos oss viktigare vad man själv tycker om sitt uppförande än vad andra tycker. Handlar man fel känner man skuld. Handlar man rätt känner man glädje. Det är samvetet som reagerar. Vi lever i en skuldkultur, inte i en skamkultur. Men man känner större skuld eller glädje om andra ser ens handlingar på samma sätt som man själv.

Hur handlar en far från en hederskultur, som inser att hans dotter själv valt en för honom obekant (till allt elände svensk) pojkvän, som hon nog haft samlag med? I Sverige är ju sexlivet fritt. Kanske är hon gravid. Fadern har misslyckats med att skydda sin dotter. Dottern som nästan blivit svensk har utnyttjat detta och gått bakom hans rygg och blivit kär i en svensk pojke. Fadern känner sig eländig. Vänner antyder att mord på dottern kan vara ett sätt att få hedern tillbaka. Han minns

sin lilla dotter som förr var hans glädje. Men han är nu så förtvivlad, och dottern har förnedrat honom så illa, att han kommit att se mord som en utväg.

Hade han och familjen varit kvar i hembyn hade detta aldrig behövt hända, tänker han. Då hade han lättare kunnat tvinga dottern kvar i hemmet tills hon blev gift. Alla fäder handlade där på det sättet. Om han inte lyckas återupprätta sin heder genom en radikal handling, förblir han utskämd. Hela tiden är det förhållandena i hembyn som han jämför med. Egentligen har han inte klart för sig varför han känner som han gör. Han ser sina känslor som självklara. Men sällan blir de värsta formerna av hedersvåld aktuella. Döttrar som lever under hedersförtryck vet var gränserna går. De avstår från egna vänner och accepterar tvångsgifte som nödvändigt.

ANDRA SIDOR AV HEDERSKULTUREN

Till hedersreglerna för en kvinna gäller också annat än hennes umgänge. När hon kommer upp i könsmogen ålder kläs hon i vissa kulturer i heltäckande slöja för att inte locka männens lustar. Helst ska det vara omöjligt att avgöra om hon är gammal och ful eller ung och vacker. Sverige har haft en del av detta. Till exempel ansågs korta kjolar länge oanständiga. Byxor var helt omöjliga. De frestar männen eftersom de låter ana kvinnans sexuellt mest lockande kroppsdel.

I vissa kulturer blir flickor omskurna i samband med att de kommer upp i puberteten med det outtalade ofta knappt insedda syftet att minska deras lust att glädjas åt och njuta av sexlivet.

Måste en dotter i en hederskultur i sin övervakade situation alltid vara olycklig och frukta för sitt liv? Nej, så är det inte. Positiv gemenskap mellan föräldrar och barn är vanlig i hederskulturer. (Men kvinnlig omskärelse där hedern kräver den är ett förfärligt övergrepp. Den är lyckligtvis överallt långsamt på väg ut.) Accepterar en dotter faderns överhöghet till exempel i hans val av brudgum, kan hon leva ett drägligt liv. Men hederskraven blir för henne hårda, om familjen flyttar till ett modernare land där döttrar inser att det finns självständigare, bättre liv för kvinnor att leva än det hedern kräver. (Söner lyder under andra mindre stränga hederskrav. Får de barn på bygden kommer de ofta undan. Modern och hennes far står med skammen.)

Det positiva med livet i en hederskultur är att man där från vaggan till graven lever omgiven av en familj, en släkt, en klan, som är intresserade av en, även om inte alltid på ett positivt sätt. Accepterar man reglerna, blir man respekterad av släkten som man alltid har omkring sig och som alltid ställer upp. Sverige, som gått långt i sin väg mot större självbestämmande för alla, ses i många länder som ett land där människor lever ensamma. Det ligger något i detta. I Sverige har klan-samhället ersatts av en modern stat som är rättvis, men mer opersonlig. Själv föredrar jag storligen ett samhälle med större självbestämmande trots risk för ensamhet.

ORDEN HEDER OCH HEDERLIG

I svenska språket har det till substantivet heder hörande adjektivet hederlig, som nog ursprungligen bara betydde sådant som hör till hedern, kommit att betyda "ärlig, pålitlig, och rättskaffens". Ordet ligger

därmed en bit bort från det substantiv det hör ihop med och har i dag en genomgående positiv framtoning. Svenskan har dessutom adjektivet hedervärd, som ligger nära substantivet heder och till en del antyder "någon som följer hedersreglerna".

Man kan prova ordsammanställningarna hederligt våld och hederligt mord, som skulle betyda ärligt, pålitligt eller rättskaffens våld och mord. De orden är omöjliga. De fungerar inte. Många som ogillar orden hedersvåld och hedersmord för över den positiva betydelsen av hederlig till heder. Ibland föreslås orden skamvåld och skammord, men de är mindre bra. Med ordet skam antyds något som är emot hedern. Här är det fråga om våld som hedern kräver.

Man följer inte reglerna i Sverige när man brukar våld mot sin dotter. Men ordet hedersvåld är inte tänkt för våld som begås av vanliga svenskar. Vår tradition saknar i dag den typen av övergrepp. Men övergrepp fanns förr, då flickor som blivit gravida före äktenskapet ofta kastades ur hemmet. De var utskämda. Ingen ville gifta sig med dem. För dem fanns ofta bara prostitution som försörjning. Både modern och barnet som föddes gick svåra liv till mötes.

Orden hedersvåld och hedersmord har kommit till för att namnge de avskyvärda företeelser som orden visar ett starkt avståndstagande från. Det är svenska samhällets uppgift att genom kulturell påverkan se till att humana lagar och regler gäller lika för alla i Sverige. Detta är ett viktigt arbete, som det ofta lyckas men ibland misslyckas med.

Lars Graf är pensionerad språklärare.

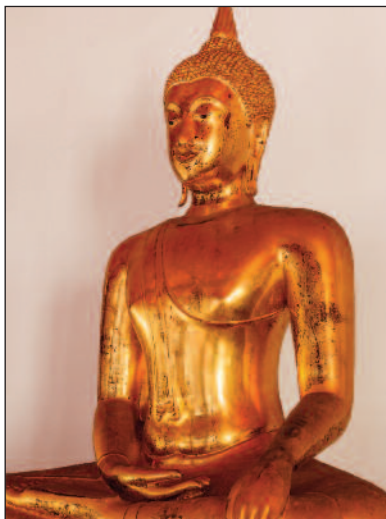
Gud – en otidsenlig figur

Av ERIK GRÖNROS

Att Gud är en gammal figur råder det knappast någon tvekan om, men är han – för det är väl en han? – också gammalmodig?

Nu finns det många slags gudar, men den som är mest aktuell för oss är muslimernas och de kristnas gud. Om det nu verkligen är samma gud? Ordspråket ”sådan herre, sådan dräng” kan ge oss vissa ledtrådar. Ser vi till de kristna ”drängarna” har det hänt en hel del från medeltiden till våra dagar. Deklarationen om ”de mänskliga rättigheterna” har slagit igenom som norm.

Här har Guds drängar följt med sin tid. Här finns inga egentliga skillnader mellan kristna religiösa normer och den profana verkligheten. Ett

visst frågetecken kvarstår dock för alla dessa böner och lovsånger till Guds ära. Har han verkligen gjort sig förtjänt av dessa lovord? Men han är inte längre den krigsgud han en gång var. Han verkar faktiskt följa med sin tid.

Går vi över till islam får vi en helt annan gudsbild. Där är Gud fortfarande en krigsgud. ”De mänskliga rättigheterna” accepteras endast delvis som norm. Här skulle behövas en fredsgudinna och en övergång från patriarkat till matriarkat.

Till sist: om vi för över böner, knäböjningar med mera till umgänget människor emellan, är det så vi vill ha det umgänget? Nej, det vore inte att följa med sin tid. Slutsatsen blir därför:

Låt gudarna vara och förbli vad de faktiskt redan är, nämligen sagofigurer.

Erik Grönros är pensionerad elektroingenjör.

Vill du bli officiant och genomföra våra ceremonier?

Förfrågningar kring Humanisternas ceremonier ökar och vi genomför många barnvälkomnanden, vigslar och begravningar. Behovet av icke religiösa ceremonier ökar och vi vill kunna tillgodose efterfrågan i alla delar av landet.

Framför allt behöver vi bli fler utanför Stockholmsområdet.

Vi genomför en officiantkurs över två helger i Skeppsholmens folkhögskola, Stockholm. Första delen den 13-14 oktober och andra delen 10-11 november 2018.

Vill du genomföra och utveckla våra ceremonier tillsammans med andra officianter kontaktar du någon av kursledarna:

Irene Rune: 0706-59 37 55 info@gefeedback.se
Urban Jansson: 0703-17 62 21 urban.jansson.gbg@telia.com

Av INGWAR ÅHMAN-EKLUND

Den debatt som pågår om böneutrop i Sverige har ett inslag som förvånar mig storligen, nämligen de humanister som engagerat (?) försvarar införandet. När vi förr nämnde Livets Ord eller Jehovas vittnen eller liknande rörelser var det med hård och saklig kritik av deras verksamhet och värdegrund.

Vi humanister ska i första hand lägga vår kraft på att stödja de många sekulära flyktingar, som har kommit till Sverige på flykt från religiösa diktaturer med kvinnoförnedring. Det är dessa nya svenskar som behöver vårt helhjärtade stöd både i debatten och i praktiska frågor, inte de som vill lyfta fram islam genom böneutrop.

Det är viktigt att lyfta fram de sekulära flyktingarna så att en oroad svensk befolkning tydligt ser att denna grupp också har kommit hit för att leva fri från religiöst förtryck i ett sekulärt samhälle som under 1900-talet utvecklades bort från religionerna.

Om man ensidigt tar ställning för de mest religiösa invandrarnas rättigheter är jag övertygad om att det missgynnar alla nytillkomna. Den svenska opinionen blir mera negativ. De sekulära flyktingarna kan då lätt känna sig övergivna och uppleva en press från sina religiösa före detta landsmän att inordna sig i församlingarna. Vi ska i stället få med dem i arbetet för ett mera sekulärt Sverige.

VÅR EGEN VÄRDEGRUND

Jag vill inte här i första hand argumentera i förbudsfrågan utan påminna om vår egen värdegrund. Jag har uppfattat det som att vi som organisation arbetar för att stärka det sekulära Sverige på ett humanistiskt sätt. Det skulle kännas bra känslomässigt med ett totalt förbud, men det är fel metod om man vill ha ett öppet samhälle där medborgaren själv får välja värdegrund. Jag tror samtidigt att det är nödvändigt att samhället ställer krav på att de religiösa församlingarna ska vara fria från hat, homofobi och kvinnoförtryck. De organisationer som bryter

mot dessa krav ska förbjudas att propagera för sitt förtryck och deras böneutrop upphöra.

Humanism innebär för mig att vi ska främja en samhällsutveckling som stärker det öppna, sekulära samhället och möjligheterna att leva utan gudstro i Sverige. Därför ska vi inte lägga vår kraft på att främja och försvara religiös verksamhet och böneutrop, utan endast rätten att utöva sin tro under demokratiska former.

Det är angeläget att vi verkligen kritiskt granskar alla religiösa organisationers tro och belyser alla försök att utöva religiöst tvång. Framför allt ska vi driva en opinionsskapande verksamhet som gör att fler lämnar totalitära religioner av egen sekulär övertygelse. Glöm aldrig att det är det egna frivilliga valet av värdegrund som är det sekulära och humanistiska samhällets största styrka.

Ingvar Åhman-Eklund är medlem i Humanisterna.

Satanisterna intar Medborgarplatsen: "Vi hyllar den eviga rebellen"

Av PATRIK LINDENFORS

Jenny Hedin från Satanistiska samfundet, grattis till att vara först med böneutrop på Medborgarplatsen! Ni har ju starka konkurrenter genom att Stockholms stora moské ligger på platsen. Var det därför ni valde att ha böneutropet just där?

Vi hade faktiskt inte ens tänkt på att moskén låg där när vi valde platsen för vår invokation. Vi valde Medborgarplatsen för att det är en öppen och inbjudande plats med god stämning. Sen råkar katolska kyrkan ligga alldeles bredvid, vars klockor stämmer in ganska fint med vår tonsatta invokation.

Vilka är egentligen Satanistiska samfundet?

Precis som Humanisterna vilar vi på en sekulär humanistisk grund, topad med lite snyggare estetik och ganska mycket aktivism. Vi är en gryende avdelning inom The Satanic Temple, ett amerikanskt trosamfund och en aktivistorganisation som verkar för jämlikhet och social rättvisa och att kyrkan ska vara skild från staten. Till skillnad från andra trossamfund missionerar vi inte. I stället försöker vi föregå med gott exempel och låta våra handlingar tala för oss.

Vad är syftet med er verksamhet?

Vårt syfte är att uppmuntra ödmjukhet och empati gentemot alla människor, förkasta tyranniska auktoriteter, förespråka sunt förnuft och att människor ska vägledas av sitt samvete för att utföra ädla verk inspirerade av individens vilja. De olika avdelningarna inom The Satanic Temple engagerar sig i flera sorters hjälpverksamheter, bland annat

projektet Menstruatın' for Satan där man samlar in mensskydd till utsatta kvinnor och Adopt a Highway/Beach där man städar längs motorvägar och stränder. Vi verkar också för ökad kroppslig autonomi, bland annat genom att värna aborträtten.

Satan brukar ju normalt förknippas med ondska, varför har ni valt just den symbolfiguren?

Vi har valt den litterära satansfiguren, från verk som John Miltons "Paradise Lost" och Anatole Frances "Revolt of the Angels", eftersom han symboliserar den eviga rebellen, den som ifrågasätter förtryckande auktoriteter, godtyckliga normer och vidskeplighet. Lucifer är ljuset i upplysningen som visar människan att vi är perfekta som vi är och att underkastelse aldrig varit och aldrig kan vara vägen framåt. Det är inte människor som krökt rygg och blundat för orättvisor som förändrat världen till det bättre, det är de som ställt sig upp och sagt ifrån. Vi tror definitivt inte på den Satan som nämns i religiösa skrifter eftersom det uppmuntrar till vidskeplighet.

Patrik Lindenfors är styrelseledamot i Humanisterna.

Från lokalavdelningarna

Humanisterna Väst

Lokal Humanistisk konfirmation

Humanisterna Väst har under våren arrangerat sin andra lokala konfirmeringskurs. En grupp med femton konfirmander träffades en gång i veckan under mars och april. I mars träffades de också på en lägergård över ett veckoslut.

Vår grundtanke med den lokala konfirmationen, som komplement till förbundets lägerveckor, är att:

- göra det möjligt för alla ungdomar att för en låg kostnad konfirmera sig där de bor
- aktivera medlemmar ideellt, för alla uppgifter som krävs runt konfirmationen
- stärka humanismen, genom att synliggöra aktiviteten och genom den återväxt den kan ge

Kursinnehållet och metodiken motsvarar till största delen det som ungdomar på lägerveckorna går igenom. Anpassningen till veckoträffar och helgläger har finslipats sedan förra årets första lokala konfirmation. Konfirmanderna gav övervägande mycket goda omdömen i sina utvärderingar.

Kan de tänka sig att rekommendera lokal konfirmation för kompisar?

- Ja!!! Absolut. Jag har redan börjat sprida Humanistisk Konfirmation.

- Ja, absolut. Något av det roligaste jag gjort.

Kommentarer från föräldrarnas utvärdering:

- Stort tack för allt engagemang!

- Viktigt att det blir högtidligt så som det blev.

- Bra info från ledarna, välkänd organisation, många vuxna.

Avslutningen hölls på Världskulturmuseet i Göteborg där cirka 140 anhöriga hade bänkat sig. Konfirmanderna höll sin del av programmet med både allvar och humor. Ceremonitalare var Harald Treutiger.

Väst undersöker nu möjligheten att arrangera ett helgseminarium för intresserade från andra lokalavdelningar. Det kan i så fall ske i augusti och innehållet blir teori och praktik runt de olika rutiner och metoder Väst använt för att komma i gång, administrera, leda och genomföra lokal konfirmation. Möjligen kan seminariet kombineras med en ledarutbildning.

Insamlingsstiftelsen

HumanistHjälpen

Humanist Aid Sweden

Plusgiro 90 02 79-1 Swish 123 9002791

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

För stöd till mänskliga rättigheter, vid konfessionellt/traditionellt tvång, hedersvåld, begränsningar och förföljelse.

**Hjälp medmäniskor från
hedersförtryck och våld!**

- ensamstående mödrar i Marocko
- övergivna gatubarn i Marocko
- hedersutsatta ungdomar i Sverige

Ge en donation - Bli månadsgivare - Sprid kunskap

www.humanisthjälpen.se kansli@humanisthjälpen.se

Humanisterna Östergötland

Kritiskt tänkande för att avvärja gamla sanningar och myter

Den 19 april genomförde Humanisterna Östergötland ett samarrangemang med Norrköpings stadsbibliotek – en föreläsning med Agnes Wold som Hum Öst hade tagit initiativ till. Föreläsningen väckte stort intresse och det var fullsatt. Stadsbiblioteket är en bra arena för att nå ut till människor och sprida kunskap om humanistiska värderingar. Vi ser det också som en form av medlemsrekrytering, där vi bland annat har fått deltagare till våra studiecirklar.

Agnes Wold, som är professor i klinisk bakteriologi vid Göteborgs Universitet, var inbjuden att föreläsa om kritiskt tänkande för att avvärja gamla sanningar och myter. Hon har gjort sig känd som en per-

son som talar sig varm för att vetenskap, och beprövad erfarenhet är det som vi ska utgå ifrån när vi resonerar om omvärlden. Wold har också blivit något av en svenska folkets expert på frågor som rör hygien, renhållning och allergier. Hon menar att vi tar bakterier på alltför stort allvar och att okunskapen och myterna kring dessa frågor är seglivade.

Wold gav flera exempel på hur mönster från det gamla bondesamhället kvarstår än i dag, till exempel uppfattningen om vårt behov av att vädra ut "det skadliga", vilket är en gammal föreställning om att det är luften som orsakar allergier och sjukdomar. Att vädra är råd som fortfarande återfinns hos myndigheter och organisationer.

Ett intressant exempel är när husmodern som begrepp introducerades under andra hälften av

1800-talet då framför allt borgerskapet fick det bättre. Husmoderns uppgift blev att ansvara för hygien och renhållning i hemmet. Den smutsiga luften skulle hållas skild från hemmet och därmed minska risken för sjukdomar. Det var först i början av 1900-talet som vetenskapen kunde visa på förekomsten av bakterier som orsak till sjukdomar.

Ett nutida exempel handlade om kvinnors konsumtion av vin i samband med graviditet. Hur farligt är det och var går gränsen? Agnes Wold menar att man kanske skuldbelägger kvinnor i alltför stor utsträckning. Detta är ett exempel på hennes mod att ifrågasätta med grund i vetenskapen.

Humanisterna Gotland

Höstens föreläsningar spikade

Vid styrelsemötet den 4 juni fastställdes redan nu höstens föreläsningprogram.

Onsdag 22 augusti
PC JERSILD:

Den moderna döden.

Lokal: S:t Hansskolans aula,
kl 18.30

Onsdag 5 september
Prof GUNNAR BERG:

Skolan - en marknadsplats?

Lokal: Hörsalen i Almedalsbiblioteket, kl 18.30

Onsdag 19 september
HÅKAN NESSER:

Livet, döden och De vänsterhändtas förening.

Lokal: Hörsalen i Almedalsbiblioteket, kl 18.30

Onsdag 10 oktober
CRISTINA RIBEIRO:

Bergman och Gud - var han den protestantiske ateisten?

Lokal: Hörsalen i Almedalsbiblioteket, kl 18.30

Onsdag 24 oktober
OMAR MAKRAM:

Kan religiös omskärelse av pojkar tillåtas?

Lokal: Hörsalen i Almedalsbiblioteket, kl 18.30

Måndag 3 december

THOMAS SUNDSTRÖM

Universum är stort men Gud är tyst.

Lokal: Hörsalen i Almedalsbiblioteket, kl 18.30

Alla föreläsningar är öppna för allmänheten och avgiftsfria.

Våra föreläsningar är en av flera anledningar till att vi blir allt fler medlemmar.

Humanisterna Stockholm

Politikerdebatt om barns och ungdomars religionsfrihet

Den 17 maj arrangerade Humanisterna Stockholm en politikerdebatt om barns och ungdomars religionsfrihet, med fokus på religiösa friskolor. Panelen bestod av ungdomspolitikerna från Liberala Ungdomsförbundet, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, Grön Ungdom och Moderata Ungdoms-

förbundet. Moderator var Staffan Dopping.

Bland de andra frågor som kom upp i diskussionen kan nämnas avvägningen mellan föräldrars och deras barns rättigheter, omskärelse av pojkar och barns medlemskap i religiösa organisationer.

Det som var förvånande för åhörarna var att ungdomspolitikerna i så låg utsträckning tog ställning för barnens rättigheter. Även i fall där de uttryckligen sa att de stod på

barnens sida, landade de inte sällan i att värna föräldrarnas rättigheter, när de utvecklade sina resonemang.

Barns rättigheter är verkligen en fråga som behöver belysas mera och här har Humanisterna en viktig roll att fylla. Debatten finns på Humanisternas hemsida i kategorin Video.

<http://humanisterna.se/video/politikerdebatt-om-barn-och-ungdomars-religionsfrihet/>

Ulf Gustafsson

Visste du att...

...sedan 2012 arrangerar Humanisterna en sekulär högtidsstund i samband med Riksmötets öppnande. Högtidsstunden genomförs innan riksdagsledamöterna och riksdagens gäster samlas för den officiella ceremonin i Riksdagshuset.

...du behöver inte vara sekulär Humanist för att gå på ett humanistiskt konfirmationsläger. Ordet konfirmera betyder att bekräfta något.

...Humanisterna vill ta tillvara människors behov av traditioner och ceremonier för att skapa gemenskap och högtid.

...Humanisterna utbildar officianter för att kunna ge en allt bättre ceremoniservice (barnvälkomnande, vigsel och begravning) till alla som önskar icke-religiösa ceremonier.

...Humanisterna är en etablerad opinionsbildare och har en samhällspåverkande roll. Vår ambition är att påverka politiker och samhällsutveckling mot ett mer sekulärt Sverige.

...humanism är bland annat ett etiskt ställningstagande – vi människor är utlämnade till varandra och måste således själva lösa de problem mänskligheten ställs inför.